25-5-73

KIESRAAD

BINNENHOF 19 - 'S-GRAVENHAGE - TEL. (070) 624881

Aan
de Minister van Binnenlandse Zaken

Uw brief van
11 april 1973, nr.
B73/U 1067

Ons kenmerk
2748

's-Gravenhage, 25 mei 1973.

Onderwerp Wetsontwerp
12 209 (nummering kandidatenlijsten)

In antwoord op het schrijven van Uwer Excellenties ambtsvoorganger van 11 april 1973, nr.B 73/U 1067, heeft de Kiesraad de eer Uwe Excellentie hierbij aan te bieden een concept-memorie van antwoord op het voorlopig verslag op wetsontwerp 12 209 (wijziging van de Kieswet, strekkende tot wijziging van het nummeren van de lijsten van kandidaten voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van de provinciale staten en van de raden der gemeenten).

Namens de Kiesraad,

, voorzitter

, secretaris.

117 - 07 / 20 - 13227a* - 10

Zitting 1972-1973 - 12 209

Wijziging van de Kieswet strekkende tot wijziging van het nummeren van de lijsten van kandidaten voor de verkiezingen van de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, van de provinciale staten en van de raden der gemeenten

Memorie van Antwoord

In antwoord op het voorlopig verslag van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken omtrent dit wetsontwerp moge de ondergetekende het volgende opmerken.

Talrijke leden stellen, dat werkelijke argumenten ontbreken voor de voorgestelde methode ter voorkoming van tijdverlies bij het nummeren van kandidatenlijsten. De ondergetekende moge er echter aan herinneren, dat de wens tot een wijziging van de nummering destijds geuit is in de Tweede Kamer. Daar is betoogd, dat de nummering van de lijsten der kandidaten zeer laat plaats vindt met het gevolg, dat voor sommige partijen tijdverlies ontstaat, waardoor onder meer technische moeilijkheden bij het drukken van aanplakbiljetten optreden. Teneinde tot een vervroeging van de nummering te komen is in de Tweede Kamer voorgesteld de lijsten van de zittende groeperingen te nummeren volgens het aantal stemmen, dat bij de laatstgehouden verkiezing op de kandidaten van de onderscheidene politieke groeperingen is uitgebracht. Dit stelsel werd tevens aanbevolen voor de lijsten van groeperingen die bij de laatstgehouden verkiezing voor het lichaam niet de kiesdeler hebben behaald. Voor de lijsten van groeperingen, die niet aan de vorige verkiezingen hebben deelgenomen, werd voorgesteld op het daartoe in de wet aangegeven tijdstip een loting te houden.

Ondergetekendes ambtsvoorganger heeft hierop geantwoord, dat dit systeem weliswaar zou betekenen, dat de groeperingen die aan de verkiezingen hebben deelgenomen onmiddellijk na de verkiezingsuitslag weten welk nummer zij zullen hebben bij de volgende verkiezing, maar voor de overige groeperingen zou de situatie onveranderd blijven. Hij achtte het niet juist dit onderscheid te maken en verzocht daarom de Kiesraad een zodanig systeem te ontwikkelen, dat voor alle partijen die aan de verkiezingen deelnemen, op eenzelfde zo vroeg mogelijk tijdstip een nummer kan worden toegewezen.

De Kiesraad achtte de in de Tweede Kamer gedane suggestie ook hierom niet bruikbaar, wijl zij niet voorziet in wijzigingen, welke zich na een vorige verkiezing met betrekking tot de politieke partijen door splitsing of samenvoeging hebben voorgedaan. De Kiesraad - en ondergetekendes ambtsvoorganger heeft zich daarmede destijds verenigd -, achtte daarom vervroeging van het

tijdstip van de nummering de enige mogelijkheid aan de bezwaren tegemoet te komen.

De opmerking van talrijke leden, dat vervroeging van de nummering met twaalf dagen het probleem slechts in geringe mate verlicht, kan de ondergetekende tot op zekere hoogte delen. Toch is een "winst" van twaalf dagen zeker niet zonder belang.

De ondergetekende moge hierbij aantekenen, dat de partijen in het thans in de Kieswet gevolgde en door het ontwerp ten aanzien van het tijdstip van nummering verbeterde stelsel voor het merendeel reeds bij voorbaat weten met welk nummer zij aan de verkiezingen zullen deelnemen. Het probleem ligt vooral bij die groeperingen die niet aan de vorige verkiezingen hebben deelgenomen.

Het voorstel van talrijke leden de nummering van de lijsten te doen geschieden op de dag onmiddellijk na het sluiten van de registratie, hetgeen vergeleken met de huidige situatie een vervroeging van bijna acht weken zou betekenen, komt de ondergetekende niet aannemelijk voor. Dit zou immers betekenen, dat alle geregistreerde groeperingen een nummer zouden krijgen toebedeeld, ook al zijn zij niet van plan aan de verkiezingen deel te nemen. Maar anderzijds zou aan groeperingen die zich niet hebben laten registreren, maar wel aan de verkiezingen blijken te willen deelnemen, alsnog een nummer moeten worden toegewezen. Dit acht de ondergetekende minder juist; alle partijen die aan de verkiezing deelnemen, dienen op hetzelfde tijdstip een nummer te krijgen.

Het bezwaar van het voorstel, dat aan partijen die in het geheel niet van plan zijn aan de verkiezingen deel te nemen, op die manier een nummer wordt toegewezen, wordt ook door de hier aan het woord zijnde leden onderkend. Zij stellen voor dit bezwaar te ondervangen door in de wet een bepaling op te nemen waarin voorgeschreven wordt, dat partijen die voornemens zijn aan de verkiezingen deel te nemen hiervan schriftelijk bericht geven uiterlijk op de dag waarop de registratie sluit. De ondergetekende moge deze leden erop wijzen, dat het niet denkbeeldig is, dat groeperingen die nog niet eerder aan de verkiezingen deelnamen, zes weken vóór de dag der kandidaatstelling nog niet weten of zij aan de verkiezingen zullen meedoen. Het is bijvoorbeeld denkbaar, dat het voor de betreffende groepering nog niet vaststaat, of zij erin slaagt op tijd de waarborgsom bijeen te hebben. De ondergetekende acht het dan ook niet denkbeeldig, dat veel groeperingen schriftelijk bericht zullen geven aan de verkiezing deel te nemen maar daarvan tenslotte zullen afzien. In dat geval zal van een toch wel zeer wenselijke doorlopende nummering geen sprake meer zijn. Anderzijds kan, nu het systeem van de wet is, dat eerst de dag der kandidaatstelling beslissend is voor het al dan niet meedoen aan de verkiezingen, aan geregistreerde partijen, die niet verklaard hebben aan de stemming te zullen deelnemen, gelijk ook aan niet-geregistreerde groeperingen, bezwaarlijk de

mogelijkheid worden onthouden op de dag der kandidaatstelling alsnog een kandidatenlijst in te leveren. Dan zou dus een nadere nummering moeten plaatsvinden, wat de ondergetekende - zoals hiervoren reeds is aangegeven - minder juist voorkomt.

Op bovengenoemde gronden acht de ondergetekende het voorstel van talrijke leden niet aanvaardbaar.

Met genoegen heeft de ondergetekende vernomen, dat enkele leden de voorgestelde wetswijziging als een duidelijke verbetering beschouwen waaraan zij op zichzelf gaarne hun medewerking zullen verlenen. Deze leden merken echter op, dat met betrekking tot het tijdig kennen van het lijstnummer nog steeds een ongelijkheid overblijft, namelijk tussen lijsten die door een gelijk aantal leden worden aanbevolen en lijsten waarmede dat niet het geval is. Wel plegen hier onderhandse afspraken te geschieden, maar men is daarvoor van de medewerking van anderen afhankelijk.

De ondergetekende moge te dezen opmerken, dat het hier feitelijke aanpassingen aan het stelsel van de wet betreft, welke uiteraard niet voor wettelijke voorziening vatbaar zijn.

De hier aan het woord zijnde leden stellen dan ook een wijziging van het stelsel zelf van de wet voor. Zij willen het lijstnummer niet langer een rangnummer laten zijn maar het registratienummer van de politieke groeperingen. Na de periodieke schrapping uit het register van de daarvoor in aanmerking komende namen en aanduidingen van groeperingen zouden de overblijvende opnieuw moeten worden gerangschikt naar de behaalde aantallen stemmen en van 1 af genummerd, zodat het lijstnummer voor de volgende verkiezing van meet af aan vaststaat. Groeperingen, die zich daarna laten inschrijven, zouden naar volgorde van inschrijving worden genummerd. Alleen lijsten van niet-geregistreerde partijen moeten dan nog bij loting een nummer toegewezen krijgen. Teneinde lichtvaardige inschrijving te voorkomen, stellen de aan het woord zijnde leden voor om aan de registratie een waarborgsom te verbinden gelijk aan die voor de deelneming in één kieskring, welke waarborgsom bij schrapping van de naam wordt teruggestort.

De ondergetekende stelt met betrekking tot dit voorstel voorop, dat registratie van een naam en/of aanduiding daarvan niets anders betekent dan aan politieke groeperingen het recht tot het ongestoord gebruik van de door haar gebezigde naam en/of aanduiding te waarborgen.

Wanneer nu aan de registratie ook het recht op een voorkeurnummer wordt verbonden, met dien verstande, dat de geregistreerde partijen na de verkiezing genummerd worden, gerangschikt naar de behaalde aantallen stemmen en wat betreft de daarna ingeschreven groeperingen naar het tijdstip van de inschrijving, zou dat ertoe kunnen leiden, dat alle mogelijke groeperingen die zich thans niet laten registreren, dit wel gaan

doen teneinde, mochten zij besluiten aan de verkiezingen deel te nemen, een zo hoog mogelijk nummer te hebben. Ook hier klemt dus het bezwaar, dat van een doorlopende nummering geen sprake meer zal zijn.

Dat de verplichting om een waarborgsom te betalen gelijk aan die voor deelneming in één kieskring, welk bedrag teruggestort wordt bij schrapping van de naam, lichtvaardige inschrijving zou voorkomen, betwijfelt de ondergetekende. Het komt hem trouwens wel eigenaardig voor, dat men aan de lichtvaardig zich ingeschreven hebbende groeperingen, als premie op het terugkomen op haar lichtvaardigheid, de waarborgsom zou teruggeven, terwijl de groeperingen, die wèl aan de verkiezing deelnemen en wier inschrijving dus serieus blijkt, haar waarborgsom niet zouden terugontvangen. Wil men ook deze laatste de waarborgsom restitueren, dan verliest de waarborgsom iedere zin, omdat van tevoren vaststaat, dat ieder haar hoe dan ook terugkrijgt.

Maar voorts is de ondergetekende, in tegenstelling tot de hier aan het woord zijnde leden, van mening, dat de door deze leden voorgestelde oplossing niet voorziet in de situatie, dat sinds de vorige verkiezing zich ten aanzien van een politieke partij een of meer afscheidingen hebben voorgedaan dan wel een of meer voor een bepaalde partij in de Kamer gekozen leden niet langer als zodanig wensen op te treden, wat tot het optreden van een eigen politieke groepering kan leiden. Hetgeen te dezen blijkens de memorie van toelichting door de Kiesraad is aangevoerd, en tot het onderhavige voorstel heeft geleid, blijft naar het oordeel van de ondergetekende onverzwakt gelden.

Ook de consequentie van het voorstel van enkele leden, namelijk dat dan ook voor de gemeenteraadsverkiezingen permanente registers van politieke groeperingen aangelegd zullen moeten worden, acht de ondergetekende een overwegend bezwaar tegen dit voorstel. Destijds is ten aanzien van de gemeenteraadsverkiezingen een ander stelsel gevolgd dan voor de verkiezingen voor de Tweede Kamer en de provinciale staten, omdat het politieke beeld in de gemeenten van verkiezing tot verkiezing kan veranderen, zowel door het optreden van nieuwe of gewijzigde politieke groeperingen als door wisseling in de regionale of plaatselijke vertegenwoordigingen der bestaande partijen. Naar het oordeel van de ondergetekende is dit bezwaar tegen het stelsel van permanente registratie voor de gemeenteraadsverkiezingen ook thans nog alleszins van kracht.

Nu de in het voorlopig verslag gedane voorstellen naar het oordeel van de ondergetekende op overwegende bezwaren moeten afstuiten, meent hij het voorstel ongewijzigd te moeten handhaven.

De Minister van Binnenlandse Zaken,